

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Türkiye'de gözetiminde işkence ve ölüm vakalarının ülkeyi anti demokratik ve hukuk dışı bir konuma sürüklediği 1990'lı yıllardaki uygulamalardan bilinmektedir. Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın (TİHV) verilerine göre 1980-2000 arasında Türkiye'de en az 757 kişi gözetiminde kayboldu, binlercesi işkence ve kötü muameleye maruz kaldı. Resmi olarak "işkenceye sıfır tolerans söylemi" ile de bir dönem bu ve benzeri uygulamaların son bulduğu, hukuk dışı gözaltı ve gözetiminde işkencenin olmadığı hükümet yetkililerince ifade edilmiştir. Ancak 2016 yılında uygulanan OHAL dönemi ve sonrasında gittikçe artan oranda hukuk dışı gözaltı vakalarının arttığı ve gözetiminde işkence iddialarının arttığı kamuoyu bilgisine yansımıştır. 9 Haziran 2017 tarihinde Van'ın Gevaş ilçesinde polislerce köylülere işkence yapıldığı mahkeme kararıyla sabit bulunmuştur. Benzer vakaların olmaması; etkili bir hukuk yoluyla ve cezasızlık politikasına son verilmesi ile mümkündür. Ulusal ve uluslararası hukukun gereği olarak işkence en ağır insan hakları ihlallerinden biridir ve yasaktır. Devlet adına hareket edip gözetiminde işkence suçu işleyenler Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasasını ve ilgili mevzuatını da ihlal etmektedir. Hukuk devleti iddiası ile işkencenin yaygınlığı iddiası bir arada bulunmamalıdır.

11 Eylül 2020'de Çatak'ta; Servet Turgut ve Osman Şiban askerlerce gözetimine alındıktan sonra işkence gördüğü ve helikopterden atıldığı hastane tutanaklarıyla kamuoyuna yansımıştır. Köye gelen askerlerce, köylülerin gözü önünde, hiçbir açıklama yapmadan sapasağlam olan bu iki "yurttaş" göz altına alınmıştır. İki gün boyunca işkence gördükleri aileleri ve avukatlarına herhangi bir bilgi verilmediği ortaya çıkmıştır. Sonra ikisinin de Van'da bölge hastanesinin yoğun bakım ünitesinde ağır işkence görmüş şekilde bulunduğu ortaya çıkmıştır. Kamuoyuna yansıyan hastane raporunda "helikopterden işkence sonrası atıldıkları" ifade edilmiştir. O dönem de işkenceci olan kamu görevlileri değil konuyu belgeleriyle haberleştiren basın emekçileri ve gazeteciler yargılanmıştır.

Servet Turgut'un bedeni gördüğü işkenceye dayanmamış ve Servet Turgut 30 Eylül 2020'de vefat etmiştir. Güvenlik güçlerinin, halkın bu taziye ziyaretlerine bile gelmesini engellediği gözlemlenmiştir. Doktor raporları ile ölümünün işkence sonucu olduğu ortaya çıkan Servet Turgut'un katilleri hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediği

görülmektedir. Aradan geçen süreye rağmen “cürmü meşhut niteliğinde olan bu işkencenin” failleri hakkında bir soruşturmanın devam edip etmediği, ne aşamada olduğu, bu kapsamda kimsenin tutuklu olup olmadığı hakkında kamuoyunun bilgisi mevcut değildir.

Aynı işkence vakasında uzun süre yoğun bakımda kalan Osman Şiban'ın da tedavisi halen devam ediyor. Turgut'un katilleri ve Şiban'ın işkencecilerini yargılaması gereken yargı sisteminin, Şiban hakkında yargılama yaptığı ve savcılığın 15 yıla kadar ceza istendiği geçen hafta kamuoyuna yansımıştır. Adalet sisteminin işkencecileri değil, işkenceye maruz kalanı yargılaması kamusal vicdanı yaralamaktadır. İşkencenin önlenmesi, işkenceye maruz kalanların değil, işkencecilerin şeffaf bir şekilde yargılanması, hukuk önünde hesap vermesi ve adaletin tesis edilmesi ile mümkün olacaktır.

Bu bağlamda;

- 1) Servet Turgut'a işkence edilerek ölümüne yol açılması ve Osman Şiban'a işkence edilmesi nedeniyle devam eden bir yargılama, soruşturma ve kovuşturma mevcut mudur? Bu soruşturma kapsamında görevden uzaklaştırılan veya tutuklanan kamu görevlisi sayısı kaçtır?
- 2) Gözaltında işkence ile ölüme sebebiyet veren kamu görevlileri halen görevine devam etmekte midir?
- 3) Türkiye'de işkenceyi önleme mevzuatının yetersiz kalmaması ve uygulanması için bir çalışma yürütecek misiniz?
- 4) 1980-2023 yılları arasında gözaltına alındıktan sonra öldürülen, ağır yaralanan veya kaybedilen “yurttaş” sayısı kaçtır?
- 5) 2016-2023 döneminde işkence suçu işlediği için görevden alınan, yargılanan, tutuklanan ve hüküm giyen güvenlik gücü sayısı kaçtır?
- 6) İşkence işleyen kamu görevlilerinin cezasız kaldığına ilişkin görüşlere dair bakanlığınızın bir araştırması mevcut mudur?
- 7) İşkence gören Osman Şiban yargılanırken, işkence faillerinin yargılanmamasının “Türkiye'nin Uluslararası Adalet Endeksindeki Yeri'ne” etkisi hakkında bakanlığınızın görüşü nedir?
- 8) Gözaltında kaybedilme ve gözaltında işkence uygulamalarına son verilmesi için Bakanlığınızın sorumluluğunu yerine getirecek misiniz?
- 9) Servet Turgut'un işkence sonucu öldürülmesine, Osman Şiban'ın işkence görmesine dair siyaseten sorumlu olduğunuz göz önünde bulundurulursa istifa etmeyi düşünüyor musunuz?